

УДК: 37.032.5:331.101.36

Т. В. Григорчук,
кандидат педагогічних наук

КОМП'ЮТЕРНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

У статті зосереджено увагу довкола проблем, пов'язаних із місцем презентаційних навичок у процесі професійного становлення менеджера соціальної сфери. Зазначено, що однією з важливих характеристик майбутнього професійного менеджера є здатність представити його власні погляди перед керівниками та підлеглими в найбільш ефективній і переконливій формі. Кращим інструментом для цього є комп'ютерна презентація, що разом із вербальними та невербальними комунікаціями сприяє цій меті.

Важливим чинником у формуванні презентаційних навичок є тип поведінки, що вказує на формування певних особистих навичок і презентації. Найголовнішими для студента, який спеціалізується в управлінні соціальною сферою, є такі якості, як довіра, достовірність, комунікація, емпатія, здатність слухати й аналізувати, вміння контролювати ситуацію та тримати увагу аудиторії. Адекватна модель поведінки — важливий критерій успіху презентації.

Добре підготовлена презентація неодмінно викликатиме увагу. Демонстрація уваги до предмету повідомлення може виражатися через підтримку особи, яка виступає, вигуки, що дають змогу підтримати розмову і заохотити співбесідника до подальшого спілкування, тощо. У соціальній ситуації, для того щоб слухати ефективно, необхідно бути сенситивним до обговорюваних проблем і «ключів» соціальної взаємодії, що можуть бути виражені у вербальних і невербальних діях. Спостерігаючи за дією і реакцією, можна поліпшити уміння студентів слухати. Комбінація важливих мовних ресурсів, дієва акцентуація уваги в мові на основних думках, виразність мови, риторичні питання (вербальний аспект), невербальна поведінка (жести, зоровий контакт, відвертість з аудиторією, поведінка та стиль одягу) і структурований тематичний зміст створюють сприятливі умови для успішної презентації.

Ключовими елементами презентації є визначення теми, формулювання мети презентації, визначення структури і складання плану, оскільки залежно від мети і цільової аудиторії формуватиметься й зміст виступу.

Отже, можна стверджувати, що успіх процесу формування презентаційних умінь як ваговою складовою професійно-важливих якостей майбутніх менеджерів та фахівців інших спеціальностей ґрунтується на цілісності навчання, інтегрованості підходів, адаптації прийомів і технологій сучасної педагогіки, а також орієнтованості студентів на успіх та їхнє прагнення відбутися в майбутній професії.

Ключові слова: комп'ютерна презентація, професійні уміння, соціальна сфера, особливості поведінки.

Вступ.

Підготовка висококваліфікованого фахівця — найголовніше завдання процесу професійної підготовки. Особливо це стосується тих фахівців, які діятимуть у соціальній сфері. Однак процес професійного становлення бере початок ще задовго до того, коли студенти розпочинають роботу над дипломним проектом і вже серйозно зайняті пошуком достойного місця роботи. Підвалини фаховості закладаються ще в школі, далі відбувається накопичення знань і починають формуватися новоутворені професійно важливі якості. Тому часто в школі чи в навчальних закладах першого рівня акредитації в учнівському середовищі виділяються лідери, організатори, координатори — особистості з яскраво вираженими якостями майбутніх менеджерів.

Вихідні передумови.

Навчання таких особистостей і подальший розвиток їхніх управлінських якостей має відповідати вимогам ринку праці, який у нашій країні, як відомо, не наділений рисами стабільності чи перспективного зростання. Тому виникає неминуче протиріччя між вимогами суспільства, що висуваються до майбутніх фахівців, потребами осіб, які навчаються, та невідповідністю змісту освітніх програм, який має вирішуватися за рахунок поєднання інформаційних форм навчання з активними формами і методами з включенням елементів проблемного, наукового пошуку, самостійної роботи [1].

Мета статті.

Ми дотримуємося позицій, що однією з важливих характеристик майбутнього менеджера є здатність представляти власні думки та результати роботи перед керівниками та підлеглими в найбільш дієвій та переконливій формі. Тому маємо на меті в цій статті вказати на ефективні шляхи для забезпечення формування презентаційних здібностей майбутніх менеджерів соціальної сфери. Найкращим інструментом для цього є комп'ютерна презентація, що разом із вербальними та невербальними елементами комунікації сприяє досягненню поставленої мети [2].

Виклад основного матеріалу.

Аналіз науково-теоретичної літератури показав недостатню розробленість теми презентацій у вітчизняній педагогічній науці. З іншого боку, досвід вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків у цій галузі підтвердив необхідність активізації зусиль щодо формування презентаційних умінь, де можливі реалізація та адаптація форм і методів навчання зарубіжних авторів.

Практика сьогодення показує, що студенти відомих бізнес-шкіл та університетів володіють презентаційними вміннями на високому рівні, оскільки елементи проведення презентацій запроваджуються ще в загальноосвітній школі. Уміння проведення презентацій розглядається як необхідна складова успіху в професії. Зокрема, у бізнес-школі Манчестерського університету до програми курсу включено річну практику в компанії, після завершення якої передбачається виконання двох презентацій: у компанії і в університеті. Метою такої презентації є подання звіту за результатами практики. Схожим чином організовано практику студентів Гарварду, університету Берклі та ін.

Все вищевказане лише підсилює наші аргументи на користь більш активного використання можливостей презентацій для представлення виконаних завдань осіб, які навчаються, як потужного педагогічного ресурсу щодо формування професійно-важливих якостей майбутніх менеджерів.

На сьогодні у західній науковій літературі презентацію розглядають як процес комунікації, пов'язаний з представленням підготовленого повідомлення для аудиторій. Метою презентації є:

1) мотивування кого-небудь до розгляду певного питання, ухвалення рішення та виконання дії;

2) переконання кого-небудь у реальності й потенційному успіху висунутої пропозиції;

3) інформування про що-небудь зацікавленої сторони [3].

Кожна презентація — це результат багатоаспектної роботи, що потребує опанування багатьох умінь і компетенцій, більше того, кожна презентація індивідуальна.

Представимо класичну модель презентації, що слугує орієнтиром для здійснення роботи над кожним її етапом (рис. 1).

Рис. 1 — Класична модель презентації [4]

Цей спосіб навчання дає змогу найясніше побачити взаємозалежність між формуванням комунікативних умінь, рівнем володіння конкретними предметними знаннями та професійно-орієнтованим змістом. Вагомою особливістю презентації є її інтерактивність, тобто процес презентації відбувається в режимі діалогу з учасниками, тому комунікативні вміння розглядаються як необхідний елемент серед професійно-важливих якостей майбутнього менеджера.

Вагомим чинником при формуванні презентаційних умінь є модель поведінки, що слугує індикатором сформованості певних особистісних якостей і презентаційних умінь. Найбільш значимими для студента-управлінця у соціальній сфері вважаємо такі якості, як упевненість, переконливість, комунікабельність, ем-

патія, уміння слухати й аналізувати, контролювати ситуацію та утримувати увагу аудиторії. На практичних заняттях із професійно-орієнтованих дисциплін включені блоки прийомів і методик, що сприяють формуванню умінь прилюдних виступів (міні-презентації за обраною темою, дискусії, «акваріум», де студенти працюють у змінних парах тощо). Адекватна поведінкова модель є важливим критерієм успішності презентації. У зв'язку з цим ми визнали за необхідне залучити до занять відеоматеріали, що демонструють поведінкові моделі. Після перегляду відеосюжету студентам пропонувалося оцінити адекватність поведінки промовця і виробити рекомендації щодо прийнятної поведінкової моделі.

У сучасному соціальному середовищі й у бізнес-співтоваристві склався певний етикет, який наслідують учасники процесу комунікації. Відповідно, до планів занять можливе включення загальної інформації з кроскультурної комунікації або розгляд конкретних кейсів, що ознайомлюють студентів із контекстом міжкультурної комунікації. Це сприяє інформованості та створенню умов для комунікації та обговорення на занятті.

Поділяючи думку провідних педагогів у царині сучасного менеджменту, вважаємо, що цілеспрямоване використання викладачем поведінкових елементів створює на занятті умовне професійне середовище, що потребує особливих мовленнєвих навичок. Мова є засобом передачі інформації й вираження думок, тому опанування релевантних мовних і мовних моделей, використання автентичних матеріалів, поза сумнівом, впливають на ефективність презентації.

Значимим аспектом при підготовці до презентації вважається уникнення двозначності («і те й інше», «для всіх випадків»), фраз, що підсилюють заперечення («цілком не так», «ніяк неможливо»), приблизності («десь», «приблизно»), неточних цифр або величин («декілька», «близько», «понад»), групування предметів («речі», «предмети», «штуки»), ймовірності («часто», «періодично», «інколи»). Студенти мають пам'ятати про це і не використовувати зайвих для презентації елементів, особливо тих, що негативно відображаються на її сприйнятті.

Добре підготовлена презентація неодмінно викликатиме увагу. Демонстрація уваги до предмету повідомлення може виражатися через підтримку особи, яка виступає, вигуки, що дають змогу підтримати розмову і заохотити співбесідника до подальшого спілкування тощо. У соціальній ситуації, для того щоб слухати ефективно, потрібно бути сенситивним до обговорюваних проблем і «ключів» соціальної взаємодії, що можуть бути виражені у вербальних і невербальних діях. Спостерігаючи за дією і реакцією, можна поліпшити вміння студентів слухати. Це вміння є важливим щодо здобуття інформації, оцінювання, демонстрації емпатії. Під час відповіді на питання: «Що заважає людям ефективно слухати?» — студенти вказують на такі чинники:

- зовнішній шум;
- особисте небажання слухати;
- неуважність;
- складність виступу (використання складних мовних структур);
- монотонність виступу.

Наведені чинники є ключем для викладача. Проаналізувавши їх, стає можливим вносити зміни в процес підготовки до проведення презентації.

Уміння правильно зрозуміти суть питання і побудувати тактично правильно відповідь, передбачаючи очікувану реакцію партнера, є дуже важливою професійною якістю менеджера і, відповідно, одним з важливих моментів під час проведення презентації. Для складання індивідуального тексту виступу студентам доцільно представляти список передбачуваних питань, відповіді на які повинні знайти віддзеркалення в тексті презентації, а також моделі та зразки відповідей із запропонованих моделей на базі вивченого матеріалу.

Поєднання релевантних мовних засобів, активності мови, акцентуації уваги на ключових моментах, виразності мови, риторичних питань (вербальний аспект) з невербальною поведінкою (жести, зоровий контакт, відвертість перед аудиторією, манера поведінки та стиль одягу) і структурованим тематичним змістом створюють сприятливі умови для проведення успішної презентації.

Ключовими елементами презентації є визначення теми, формулювання мети презентації, визначення структури і складання плану. Оскільки очевидно, що з якою метою і для якої цільової аудиторії буде предствалена презентація, формуватиметься й зміст виступу. Мета, як відомо, сприяє належному формуванню завдань презентації, а ті, своєю чергою, допомагають вибудувати план. Сама ж структура презентації має передбачати:

- дотримання прийнятих правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту;
- відсутність фактичних помилок, достовірність представленої інформації;
- лаконічність тексту на слайді;
- завершеність (зміст кожної частини текстової інформації має логічно завершуватись);
- об'єднання семантично пов'язаних інформаційних елементів у групи як цілісність;
- стислість і максимальна інформативність тексту;
- розташування інформації на слайді (переважно горизонтальне розташування інформації, зверху вниз по головній діагоналі);
- найважливіша інформація має бути розташована в центрі екрану;
- якщо на слайді є картинка, напис має бути розміщений під нею;
- бажано форматувати текст за шириною;
- не допускати «рваних» країв тексту;
- інформація має подаватися привабливо, оригінально.

Студенти на заняттях з інформатики ознайомлюються з мультимедійними можливостями програм для створення презентацій. Мультимедійні ефекти, поза сумнівом, збагачують презентацію і підкреслюють рівень обізнаності студента, однак, як свідчить практика, студенти нерідко зловживають мультимедійними можливостями презентації, що ускладнює її сприйняття. Тому вважаємо, що студентам слід забезпечити:

- використання лише оптимізованих зображень (наприклад, зменшення за допомогою Microsoft Office Picture Manager, стиснення за допомогою панелі налаштування зображення Microsoft Office);

- відповідність зображень змісту;
- відповідність зображень вимогам цільових аудиторій;
- контраст зображення щодо тла;
- відсутність «зайвих» деталей на фотографії або картинці, яскравість і контрастність зображення, однаковий формат файлів);
- якість музичного ряду (ненав'язливість музики, відсутність сторонніх шумів);
- обґрунтованість і раціональність використання графічних об'єктів.

Працюючи над текстовим наповненням, студенти мають представити у своїх презентаціях:

- легкість читання тексту на тлі слайду презентації (текст виразно видно на тлі слайду, використання контрастних кольорів для тла і тексту);
- використовувати кегль шрифту, що відповідає віковим особливостям цільової аудиторії і має бути не менше 24 пунктів;
- відношення товщини основних штрихів шрифту до їх висоти орієнтовно становить 1 : 5;
- найбільш зрозуміле відношення розміру шрифту до проміжків між літерами: від 1 : 0,375 до 1 : 0,75;
- використання шрифтів без зарубок (їх легше читати) і не більше 1–2-х варіантів шрифту;
- довжина рядка не більше 36 знаків;
- відстань між рядками всередині абзацу 1,5, а між абзацами — 2 інтервали;
- підкреслення використовувати лише в гіперпосиланнях.

Не менш важливими елементами презентації є її дизайн та навігація. Працюючи над ними, студентам слід передбачати:

- використання єдиного стилю оформлення;
- відповідність стилю оформлення презентації (графічного, звукового, анімаційного) змісту презентації;
- використання для тла слайду психологічно комфортних тонів;
- тло має бути елементом заднього (другого) плану: виділяти, відтіняти, підкреслювати інформацію, розміщену на слайді, але не затуляти її;

- використання не більше трьох кольорів на одному слайді (один для тла, другий для заголовків, третій для тексту);
- відповідність шаблону до представленої теми (в деяких випадках може бути нейтральним);
- доцільність використання анімаційних ефектів;
- працездатність елементів навігації;
- якість інтерфейсу;
- доцільність та раціональність використання навігації.

Загалом презентація не повинна бути монотонною і громіздкою (оптимально використовувати до 20 слайдів). На титульному слайді вказують дані про автора (ПБ, група), назву матеріалу, дату розробки. Можливе використання колонтитулів. Інше розміщення даних автора припустиме у разі, якщо воно заважає сприйняттю матеріалу на титулі. На останньому слайді вказують перелік використаних джерел, активні й точні посилання на всі графічні об'єкти. На завершальному слайді можна ще раз вказати інформацію про автора презентації.

Важливим моментом є й те, щоб презентація, яку представлятимуть студенти, мала в собі елементи науково-дослідної роботи. Дослідницький компонент презентації реалізовувався через огляд і аналіз інформації, а також через вирішення проблемних завдань і ухвалення рішень; збір і узагальнення основної інформації; підготовку тез виступу; використання наочних матеріалів: схем, таблиць, графіків і програмного забезпечення. Значною перевагою в цьому контексті можна вважати використання автентичних джерел інформації.

Враховуючи вищевикладене, ми розглядали роботу з кейсами як найбільш прийнятну форму навчальної взаємодії на занятті. На нашу думку, саме такий вид діяльності передбачає різноманітність прийомів навчання. Зокрема, студентам пропонувалося прочитати інформацію про певну компанію; після чого вони аналізували недоліки і сильні сторони стратегії компанії (SWOT analysis: S — strengths, W — weaknesses, O — opportunities, T — threat) і пропонували можливі варіанти вирішення проблеми. Потім студенти порівнювали свої рішення з рішеннями, прийнятими керівниками компанії; на підставі цього створювалися резюме і

міні-презентації. Включення до практичних занять таких методик, як мозковий штурм, дебати, метод ділової гри тощо, дало змогу студентам ефективно працювати над сутнісним змістом вибраної теми.

Важливим чинником під час проведення презентацій вважається дотримання часового регламенту. Уміння планувати виступ і висловлюватися чітко та зрозуміло із запропонованої теми в межах встановленого часового регламенту можна вважати невід'ємною частиною процесу професійного становлення майбутнього менеджера. Час є також вагомим критерієм під час надання відповідей на поставлені запитання. Лаконічність має превалювати в усіх можливих моментах.

Під час оцінювання сформованості презентаційних умінь нами було зроблено спробу визначити успішність прилюдного виступу за такими критеріями:

- уміння керувати аудиторією, привернути увагу і викликати інтерес;
- уміння підтримувати контакт (зоровий контакт, риторичні питання);
- уміння контролювати емоції та жести;
- релевантність мовних моделей;
- логічність викладу, структурованість презентації;
- уміння почути питання і дати вичерпну відповідь;
- стиль одягу.

Студенти мали можливість продемонструвати ці уміння під час підсумкового прилюдного виступу.

Варто вказати й на те, що надані нами бачення щодо проведення презентацій не повинні обмежуватися лише вищою школою. На нашу думку, запропоновані методи та підходи цілком плідно можуть бути реалізованими і загальноосвітніми навчальними закладами. При цьому й тематична спрямованість не обмежується лише навчальними дисциплінами економічно-управлінського циклу. Організація презентації буде доцільною при вивченні іноземних мов, історії біології та інших навчальних дисциплін. Творчий педагог з успіхом зможе використовувати розглянуті нами рішення.

Висновок.

Таким чином, можна дійти висновку, що успіх процесу формування презентаційних умінь як вагової складової професійно-важливих якостей майбутніх менеджерів та фахівців інших спеціальностей ґрунтується на цілісності навчання, інтегрованості підходів, адаптації прийомів і технологій сучасної педагогіки, а також орієнтованості студентів на успіх і їх прагненні відбутися в майбутній професійній діяльності.

В статье рассматриваются вопросы, связанные с местом презентационных умений в процессе профессионального становления менеджера социальной сферы. Также обращено внимание на факторы влияния на презентационные умения, выдвинуто рекомендации по обеспечению эффективности компьютерных презентаций.

Ключевые слова: компьютерная презентация, профессиональные умения, социальная сфера, особенности поведения.

The article focuses around issues related to the place of presentation skills in the process of becoming a professional manager of social services. It is stated that one of the important characteristics of future professional manager has the ability to represent their own views and performance to leaders and subordinates in the most effective and convincing manner. The best tool for this is a computer presentation that along with verbal and non-verbal elements of communication contributes to this goal.

An important factor in the formation of presentation skills is a pattern of behavior, which indicates the formation of certain personal qualities and presentation skills. The most important for the student, specialized in the management of the social sphere are qualities such as confidence, credibility, communication, empathy, ability to listen and analyze, monitor the situation and keep the audience's attention. Adequate behavioral model is an important criterion for the success of your presentation.

A well prepared presentation certainly produce attention. Demonstration of attention to the subject of the message can be expressed through the support of individuals, acting, cries, allowing the conversation to support and encourage the interlocutor to further communication and so on.

In social situations, in order to listen effectively, you must be sensitive to the issues discussed and the «keys» of social interaction, which can be expressed in verbal and non-verbal actions. Watching the action and reaction, can improve the ability of students to listen. A combination of relevant linguistic resources, activity language accentuation attention on key points, expressive language, rhetorical questions (verbal aspect) of non-verbal behavior (gestures, eye contact, openness to the audience, demeanor and style of clothing) and structured thematic content, create favorable conditions for a successful presentation.

The key elements of the presentation is to define the topic, statement of purpose presentation, the definition and structure of the plan. For it is clear that the purpose for which the target audience will be presented to the presentation and content of the presentation will be formed.

It is possible to conclude that the success of the process of formation of presentation skills as an important component of vocational and essential skills of future managers and specialists from other professions is based on the integrity of the learning approaches of integration, adaptation techniques and technology of modern pedagogy and orientation of students on their success and bid to happen in their future careers.

Key words: computer presentation, professional skills, social sphere, behavior specifics.

Список літератури

1. Зимняя И. А. Педагогическая психология: Учебник для вузов. / И. А. Зимняя. — М.: Логос, 2004. — С. 53.
2. Малетова М. И. К проблеме формирования презентационных умений студентов // Качество образования в сфере преподавания ин. яз.: проблемы, критерии и методы оценивания: Материалы и тезисы науч.-практ. конф. / М. И. Малетова. — Ижевск: УдГУ, 2008. — С. 112–115.
3. Flowers J. Presentation Objectives. / Jim Flowers. — [Electronic document] Access regime: <http://jcfowers1.iweb.bsu.edu/rlo/presobjectives.htm>
4. Brieger N., Comfort J. Language Reference for Business English. Grammar. Functions and Communication Skills. London: Prentice Hall International, 1996. — P. 165.

Отримано 03.02.2014 р.